

Kázání při úvodních bohoslužbách 8. synodu leuenberských církví v České republice

21. listopadu 2014

v prostorách Evangelické církve metodistické, Ječná 19, Praha 1

Pavel Filipi

Čtení Filipským 2,5–11

Marek 13,9–10

Kázání Daniel 6,23: *Můj Bůh poslal svého anděla a zavřel ústa lvům, takže mi neublížili.*

Daniel v jámě lvové. Výrok, který Hesla Jednoty bratrské dala do záhlaví dnešního dne (a já si zvolil za text kázání) mluví o tom, jak se Daniel z té jámy dostal. Pomocí anděla. Ale jak se v té jámě vůbec ocitl? Přiznám se, že právě toto mě smířilo s tím, že budu kázat jen na tento jediný verš. Jak se tam dostal?

Proberme si to: Nastoupil nový král. Prý Darjvėš mėdský. Takový král prý není historicky doložen, takže kdoví, jestli to ve skutečnosti není Darius perský; a je tu prý ještě řada nesrovnalostí či anachronismů. Ale já navrhuji, abychom bibli ušetřili těchto rozpaků; nechme bibli vyprávět její příběh tak, jak mu ona rozumí.

Tak tedy: nastoupil nový král a od předchozího krále zdědil osvědčeného vysokého státního úředníka, v němž byl „mimořádný duch“ – Daniela. Byl to král mėdský, ale neměl problém s tím, aby judského přistěhovalce jmenoval jedním ze tří říšských vládců, jemuž podléhalo 120 satrapů, a dokonce uvažoval, že jej pověří funkcí ještě vyšší.

Takže to je expozice: Daniel, judský přistěhovalec, je ve službách panovníka pohanského. A osvědčí se. Osvědčí se až tak, že vladař, který chce mít pokoj od běžné agendy státní správy, k Danielovi pojme jistou náklonnost. Motiv, který v knize Daniel se nevyskytuje poprvé. Ani v Bibli: Josef to dotáhl až na vrchního správce státních hmotných rezerv, po faraonovi číslo dvě. Ester to z harému dotáhla na královnu. Nehemjáš byl královým pověřencem pro rekonstrukci Jeruzaléma. Zdá se, že podání v tom nevidí problém, nemluví o nebezpečí infekce, ano skoro si libuje, jak synové (a dcera) Izraele dokážou své mimořádné kvality nepřehlédnutelně osvědčit i v cizím prostředí. U Daniela ovšem postrádáme zmínku o tom, že by byl – na rozdíl od posledně jmenovaných – nějak významně zasáhl ve prospěch svých souvěrců.

Ale dále už příběh probíhá podle stereotypů, známých i odjinud; skoro jako zábavné čtení, lidé mají rádi drby ze zákulisí dvora: Danielovi podřízení nemohou unést úspěchy svého kolegy a uvažují, jak mu postup zatrhnout. Závist, intriky, spolčení: Dobrotivý vladař, ale nepřející subalterní úředníci. Kníže pán, císař pán je dobrý, ale ti jeho úředníci, ta jeho kancelář... Kolikrát jsme to četli, kolikrát slyšeli... Báťuška Josef Vissarionovič nám rozumí, sdělil jeden ruský pravoslavný hodnostář... Závistivci ovšem na Daniela nemohou přímo, nastraží mu tedy past. Donutí krále, aby podepsal výnos, že každý, kdo se v příštích třiceti dnech bude modlit k někomu jinému, než ke králi, bude předhozen lvům. Král nakonec podepíše (podobně jako později Pilát rozsudek smrti nad Ježíšem). A teď už zbývá to nejsnazší: vyhmátnout Daniela, jak se modlí ke svému Bohu. Třikrát denně se modlí ke svému Bohu, a to nikde v ústraní, nýbrž u otevřeného okna v horním pokoji svého příbytku. A máme ho. Portretat někoho za to že se modlil? Ale nepřehlédněme detail: Král nevydal obecný zákaz modlení. Ale zakázal modlit se k někomu jinému, než k sobě, respektovat modlitbou druhé centrum moci ve státě. Je doloženo, že od nejstarších dob se křesťané modlili za vrchnost, i nepřátelskou. Ale nevšiml jsem si, že by se někdy modlili k vrchnosti, třeba i přátelské.

Daniel se modlil a vzdával čest svému Bohu. Spiklenci honem spěchají ke králi s touto zprávou: Cožpak jsi, králi, nevydal zákaz modlení k jiným bohům? Ale Daniel se modlí. Tak co s tím uděláme? V pasti je teď ovšem král. Nerad by přišel o oblíbeného úředníka. Ale zákony perské a médské platí, také ten, který nedávno podepsal. Král usilovně přemýšlí, jak by z této šlamastyky svého vrchního úředníka dostal, „namáhá se až do západu slunce, jak by ho vyprostil“. Nakonec však uzná, že zákony platí i pro něj (zřídka se to suverénům stává!), nevykáže žalobce z paláce, a dá pokyn, aby rozsudek byl vykonán. Hodili ho do jámy, přivalili kámen, zapečetili pro jistotu. Jen král Danielovi popřeje, aby ho ten jeho Bůh vysvobodil. Sám odmítne potravu a zábavu a má bezesnou noc. Ještě za úsvitu spěchá k jámě a ptá se: „Danieli, služebníku Boha živého, dokázal tě ten Bůh zachránit před lvy?“

A odpověď známe z dnešního hesla JB: „Můj Bůh poslal svého anděla a zavřel ústa lvům, takže mi neublížili.“

A pak již nastává to, co bývá v pohádkách bratrů Grimmů, ale v bibli bychom to zrovna nemuseli: Zlo se obrací proti svým strůjčům mnohonásobně: „Král pak poručil, aby přivedli ty muže, kteří Daniela udali, a hodili je do lví jámy i s jejich syny a ženami. Ještě nedopadli na dno jámy, už se jich lvi zmocnili a rozdrtili jim všechny kosti.“ Fuj.

Ale čtenář či posluchač tohoto vyprávění přece jen něco postrádá, co by rád věděl. Nedožívá se například, jestli měl Daniel strach nebo naopak byl hrdina bez bázně. Nedožívá se, jak to bylo v té jámě. Starozákonní i pozdější křesťanské legendy vědí o případech, kdy nemá tvář měla více rozumu, než jejich páni (Nu 22, 26n; 1S 6,12) anebo dokonce, že mladé lvíče povede malý hoch (Iz 11, 6), takže divá zvěř věrným neuškodila. Dramatika tomuto líčení významně chybí, ve srovnání s pozdějšími křesťanskými kracemi, např. s apokryfními Skutky Pavla a Tekly, kde se např. dočteme, že lvi se před křesťanskou pannou pokorně sklonili a lízali jí ruce.

Nicméně i tak to asi stačilo pozdějším čtenářům/posluchačům jako povzbuzení k důvěře v Hospodina – zachránce. Vytrváš-li ve své víře, věrnosti, modlitbě k Hospodinu i v pohanském prostředí, možná tě potká i smrtelné nebezpečí, ale neboj se, Hospodin má prostředky, má mocné anděly, kteří zacpou ústa lvům. Dovedu si představit, že takto si tento příběh připomínali křesťané mučedníci, když kráčeli do arény. Již v Novém zákoně má tato 6. kapitola několik aluzí, nejnápadněji samozřejmě v příběhu o tom, jak anděl vysvobodil Petra ze žaláře (Sk 12). Ale za nejinspirativnější nz aluzi pokládám k Mt 27, 66: Přivalili kámen, zapečetili hrob.

A ještě připomínám: V celém dosavadním líčení Daniel vůbec nepromluvil. Mluvili ti intrikáni a podání si dává záležet na tom, jak oni mluví mnoha slovy, až překotně, jako lidé, kteří se snaží zakrýt vlastní nejistotu a nekalé úmysly. Ale Daniel až dosud nepronesl ani slůvka. Teď však promluví slovy dnešního hesla JB: „Můj Bůh poslal svého anděla a zavřel ústa lvům, takže mi neublížili.“ Můj Bůh. Daniel nemluví o sobě, jen důrazní, že se proti královi ničeho zlého nedopustil. Ale záchrana nepřišla, říká, pro mou bezúhonnost, nýbrž můj Bůh... Můj Bůh, v něhož tajně doufal i král, a ten nyní to sděluje i veřejně v encyklice „všem lidem různých národností a jazyků, bydlícím po celé zemi...Vydávám rozkaz, aby se po celé mé říši všichni třásli před Danielovým Bohem a obávali se ho.“

Bylo mi nápadné, že podobný závěr mají i předchozí dvě danielovské epizody: Když Daniel rozluštil Nabúkadnesarův sen, zvolá král: „Vpravdě je váš Bůh Bůh bohů a Pán králů, který odhaluje tajemství“ (2, 47); a když mládenci unikli z ohnivě pece, dal tentýž král vyhlásit všem lidem o Hospodinu, že „jeho království je věčné, jeho vladařská moc po všechna pokolení“ (3, 33).

Kdyby nebylo toho závěru, v němž král vydává rozkaz všem lidem různých národností a jazyků, aby měli v úctě Davidova Boha, mohli bychom se domnívat, že hrdinou tohoto příběhu je snad věrný Daniel. Ale skutečný hlavní aktér je skryt za kulisami: Danielův Bůh,

Bůh lidu smlouvy, který nezůstal trčet v rozbořeném jeruzalémském chrámu, který doprovází svůj lid do zajetí a tam skrze své služebníky si zjednává respekt pohanských vládců a říší. Danielův příběh končí. Končí vysvobozením z jámy lvové. Ale nekončí ten druhý příběh, příběh za kulisami, nekončí, jak by řekl Jiří Štorek, Hospodinova pozoruhodná diplomacie. Nekončí a bude pokračovat v nazaretském Muži bolesti, jež také provázely intriky, je muž také přivalili kámen a zapečetili, ale on na úsvitu vstal a jámu hrobu opustil. A ten příběh pokračuje stále, a bude pokračovat, dokud se před jménem Ježíšovým neskloní každé koleno na zemi, nad zemí i pod zemí a každý jazyk vyzná: Ježíš je Pán.

A nebude to na základě nařízení nějakého krále.

Modlitba: Hospodine, králi věků nesmrtelný, děkujeme ti, že dílo své věrnosti stále nepřestáváš konat a jednou slavně dokonáš. Prosíme, abys do svého velkého příběhu začlenil také naše malé příběhy, zápasy našich církví i tohoto našeho synodu. Amen